

ציטוטים של פלסטינים על זכות השיבה

"נושא הפליטים הוא החשוב ביותר עבור העם הפלסטיני. הוא קדוש יותר משאלת ירושלים, ואם שאלת שיבת הפליטים מ-1948 לאדמתם ולרכושם לא תיפתר, השאלה הפלסטינית לא תמצא את פתרונה לעולם. אנו פונים עכשיו בבקשה לנציגים הפלסטינים, לנציגים הערבים ולמדינות הערביות, שלא יעשו מניפולציה בשאלת הפליטים. אין כל תחליף לשיבה לפלסטין - לא קבלת פיצויים, לא הישארותנו כאן ולא יישובנו-מחדש. כמו כן אנו מסרבים לכל נושא ההגירה מכאן. אין כל תחליף לשיבה".

מוחמד נופל, ספוריה, נפת נצרת. כיום גר במחנה הפליטים עין אלח'לווה, לבנון.

"יש חמישה מיליון פליטים פלסטינים בגולה שאינם רחוקים מארצם (רובם חיים בארצות שכנות למולדת). הם עזבו וחשבו שיחזרו כאשר תסתיים המלחמה לאחר שבועיים או שלושה. אך השבועיים התארכו ליותר מחמישים שנה. יותר משמונים אחוז מהפלסטינים עודם חיים באזור, עובדה המדברת בעד עצמה. היא מהווה למעשה את משאל העם הגדול ביותר המאשר כי הפליטים מעדיפים את זכות השיבה על פני כל פתרון אחר".

איסמאעיל אבו השאש, עראק אלמנשיה, נפת עזה. כיום גר בגדה המערבית.

"אנו מדברים על זכות השיבה לפני שאנו מדברים על פיצויים ועל דברים הקשורים בהם. עלינו לדבר על כך באופן אמוציונלי ויותר מכך, עלינו לדבר על זכות השיבה כחלק מהזהות הפלסטינית והקיום הפלסטיני. זאת היא נקודת המוצא. אל תנסו למחוק את הזיכרון שלנו על-ידי העמדת פנים שאנחנו מתחילים רק מכאן ועכשיו. אנו חוויונו הרבה כאב וסבל במשך תקופה ארוכה".

עיסא קראקע, אלבקעה, ירושלים. כיום גר במחנה הפליטים עאידה, בית לחם.

"מחנות הפליטים נקראו [בתחילה] מקום מקלט ועד היום כך מכנים אותם הפליטים. הם ימשיכו לראות בהם מקום מקלט עד שנשיג את זכותנו לשוב. אני דבק במולדתי שאין לה תחליף. הזכות הזו עוברת מדור לדור. לכן אני מלמד את ילדיי את הגאוגרפיה ואת ההיסטוריה של פלסטין ומעודד אותם לחזור ולבקר בכפר המוצא שלהם".

ח'אלד מנסור, אם אלזינאת, נפת חיפא. כיום גר בשכם.

"אסור לנו לחזור על טעותם של הישראלים ולהפוך את קיומנו בארצנו לתלוי באי-קיומו של העם שכבר חי שם. הישראלים או היהודים חשבו שקיומם על אדמת פלסטין פירושו אי-קיומו של האחר. אנו איננו חושבים כך. אנו רוצים את זכות השיבה כתביעת זכאות אינדיווידואלית וקולקטיבית על האדמה שממנה גורשנו. איננו רוצים לומר להם לעזוב וכך איננו שואפים לפצל את מדינתם".

איסמאעיל אבו השאש, עראק אלמנשיה, נפת עזה. כיום גר בגדה המערבית.

"המצב של אלה מאתנו [הפליטים] החיים בשטחים של 1948 הוא שונה, מפני שאנחנו נחשבים לאזרחי מדינת ישראל ונושאים תעודת זהות ישראלית. כאזרחי המדינה אנחנו דורשים ממשלת ישראל להכיר בזכותנו לחזור לכפרים שלנו. זכות השיבה מגיעה לכל אחד, בין אם הוא בגולה או בישראל. באשר לנו, האנשים "כפנים", לעולם לא נוותר על זכות השיבה. אנחנו גם דורשים פיצויים על אבדן הרכוש שלנו והנזקים שנגרמו לו, בדיוק כפי שמקובל בכל מקום אחר בעולם. ממשלת ישראל דורשת פיצויים לגבי אירועים שחלו בזמן מלחמת העולם השנייה ואפילו לפני

כן. האם לא מגיעה לפלסטינים אותה זכות?"
סלימאן פחמאוי, אם אלזינאת, נפת חיפא. כיום גר בישראל.

"לעתים קרובות אנחנו שומעים את הטענה האומרת שאי אפשר להחזיר את השעון לאחור. מה שקרה ב-1948 הוא היסטוריה. אין דרך לחזור אל העבר, אך משמעות זכות השיבה עבור הפליטים אינה חזרה לאחור בזמן. הם עצמם תופסים את העובדה הכואבת שלא ניתן לחזור לחיים שהיו לפני מלחמת 1948. השיבה בעיניהם מתייחסת לעתיד, לתחילתם של חיים חדשים.

אינכם יכולים לתאר לעצמכם מה זה להיות פליט כל ימי חיך. אינכם יכולים לתאר לעצמכם את ההרגשה שתמשיך להיות פליט גם בעתיד ושגם ילדיך יהיו פליטים. אינכם יכולים לתאר לעצמכם את ההרגשה הזו ועד כמה היא משפיעה עליך כבן אדם".
היפא' ג'מאל, חיפא. כיום גרה בלבנון.

"[...] הדור הצעיר תופס את זכות השיבה בצורה הרבה יותר מעשית. למשל, בשנת 1998 ביקרה עיתונאית של הסי.אן.אן. במחנה הפליטים ירמוכ בסוריה, ואני ליוויתי אותה לפגישות עם ילדים הלומדים בבית ספר יסודי ובתיכון. היא שאלה אותם מה הם חושבים על עתידם ומדוע הם רוצים לשוב. היא הופתעה לשמוע מהם כי "עלינו לשוב על מנת להיות שוב בני אדם, לחזור למולדתנו ולחיות חיים רגילים כמו בני אדם אחרים".
אחמד מועד, ספוריה, נפת נצרת. כיום גר בדמשק.

"בניגוד לטענת הישראלים, אני רוצה לחיות במולדתי בשלום עם הישראלים. כאשר אני אומר שברצוני לשוב לפלסטין אני לא מתכוון לנישום זכות השיבה בכוח הזרוע אלא רק באמצעים של שלום. אינני דורש [הקמת] מדינה פלסטינית בתוך ישראל, כי המדינה הפלסטינית תקום בגדה המערבית, ברצועת עזה ובירושלים. השיבה תהיה הזדמנות היסטורית לישראל, כי פירושה שיבה תחת ריבונות ישראלית ולכן היא אינה מהווה איום לביטחונה של ישראל".
עיסא אלעזה, תל אלסאפי, נפת חברון. כיום גר בגדה המערבית.

"הפליטים מרגישים שכל מה שהם עושים עכשיו והמקום בו הם גרים - זמניים בלבד. כי אלה הם תוצאת היותם פליטים. זה כאילו אתה חי כאן אבל מתחת לסף ההכרה אתה נמצא במקום אחר. אתה מרגיש שזו לא מולדתך, זה לא המקום אליו אתה שייך, שיש מקום אחר שנלקח ממך ב-1948 ושאליו אתה שייך. כך, בסופו של דבר, אנשים חושבים שכאן זה רק מקום שבו הם שוהים באופן זמני וכל מה שהם עושים נעשה לאור זכות השיבה והחזרה למולדתם".
אמל ג'אדו, אלמאלחה, נפת ירושלים. כיום גרה במחנה עאידה, בית לחם.